

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petina enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 79

Sobota, 6. oktobra 1934

Leto IX

Socialna demokracija napreduje

Pariški soc. dnevnik »Populaire« priobčuje razgovor francoskega socialdemokratskega poslanca Longueta z zunanjim ministrom švedske vlade, ki je predsedoval zadnji seji Zveze narodov, ki je sprejela Rusijo med svoje člane. Ta zunanji minister-socialdemokrat se piše Sandler. Med drugim je izjavil sledeče:

»V dveh letih naše vlade smo dali za javna dela 500 milijonov švedskih kron (to je okrog 6 milijard dinarjev). V zadnjih šest mesecih smo znižali število brezposelnih za 50%. Poljedelci so imeli korist od povečane kupne moči delavskih množic. — Istočasno smo regulirali cene poljedelskih pridelkov in delavci so spoznali potrebo te procedure. S to konkretno in praktično politiko smo ne samo obdržali množico pristašev iz l. 1932, ko smo prevzeli vladno, temveč smo še njihovo število znatno zvišali. Mislim tudi, da so bile naše izkušnje, ki smo jih imeli z zvezo med delavci in kmeti, največjega pomena za ohranitev demokratičnih ustanov in za popoln poraz fašistovskih stremeljenj v naši deželi.«

Na Longuetovo vprašanje: »Torej imate tudi na Švedskem fašistovsko stranko?«, je Sandler odgovoril:

»Mi nismo edina skandinavska dežela, kjer neprestano pridobiva socializem na terenu, kljub porazu, ki ga je doživel v Nemčiji. Naš prijatelj Borgberg, prosvetni minister in danski delegat pri Zvezi narodov, vam lahko pripoveduje, kolikšna je moč socialne demokracije v njegovi državi. Na Norveškem, Finskem, da celo na oddaljeni Islandski, povsod lahko opazite neprestano in mogočno napredovanje našega gibanja.«

Sandler je končno dejal, da njegovi sodrugji na Švedskem, kjer je sicer političen položaj drugačen nego v Franciji, niso popolnoma razumeli razlogov, ki so vodili do enotne fronte francoskih socialistov in komunistov.

Rudarska posredovalnica za delo

Akcijski odbor za pomoč nezaposlenim in gladujočim rudarjem je pokrenil akcijo za ustanovitev posebne borze dela v Ljubljani za rudarsko mladino.

Delavska zbornica, ki se je kot prva izmed socialno političnih institucij zavzela za ustanovitev te borze dela, je že pred tedni votirala za finansiranje ustanove 12.000 Din kot prispevek za prvo poslovno leto. Akcijski odbor se je obrnil tudi na generalno direkcijo TPD, ki je pred dnevi prav tako dovolila 12.000 Din. S tema dvema prispevkoma je ustanovitev posebne borze dela za rudarsko mladino v Ljubljani zagotovljena in kakor upamo, bo pričela prihodnje dni poslovati.

Borzo dela, ki se bo uradno imenovala Rudarska posredovalnica za delo, bo upravljal poseben kuratorij, v katerem bodo zastopani akcijski odbor za pomoč gladujočim rudarjem, glavna Bratovska skladnica, Delavska zbornica, Javna borza dela in Trboveljska premogokopna družba.

Poslovalnica prične poslovati že te dni.

S kongresa angleške delavske stranke

V Southportu se je vršil strankin zbor angleške delavske stranke. Na kongresu so predlagali levičarji enotno fronto s komunisti. Pri glasovanju o tem vprašanju je glasovalo 1.347.000 glasov proti in 195.000 za. Resolucija, ki zahteva absolutno samo sodelovanje v stranki in ne dovoljuje sodelovanja niti s komunisti, pa je bila sprejeta z 1.820.000 glasovi proti 89.000 glasovom. Glasovanje je izpadlo tako z ozirom na veliko disciplino angleškega delavstva.

Kongres je dalje sprejel Hendersonovo resolucijo, ki pozdravlja vstop Rusije v Društvo narodov z nado, da bo ta zgodovinski dogodek pripomogel k utrditvi miru. Na podlagi sporazumevanja sveta utegnemo priti tudi do problema sukcesivne razorožitve.

Nemiri na Španskem

Španska vlada je odstopila — Vodja katoliške agrarne stranke grozi

Dne 1. oktobra je bil sklican španski parlament. Spriči položaja in dejstva, da so klerikalni agrarci stopili v opozicijo, je vlada zapustila sejo ter podala demisijo. Samperjeva vlada je padla, ker je dajala klerikalizmu, ki je našantal zlasti kmetiško delavstvo in kmete, da je agrarna reforma kriva njih bede, razne koncesije.

Voditelj klerikalcev Gil Robles ne biva v Madridu ter pravi, da se vrne v glavno mesto šele, ko sestavi novo vlado, ker klerikalci hočejo vladati, ne pa vlado podpirati.

Mandat za sestavo nove vlade je dobil Lerroux, ki utegne pridobiti zase desnico in liberalce. Povabil bo za vstop v vlado tudi klerikalne agrarce, toda, če ne vstopijo, name-rava sestaviti vlado brez njih.

Lerroux sestavi desničarski kabinet

Hude demonstracije po celi deželi

Ko se je po Španiji raznesla vest, da je Lerroux sestavil novo vlado, ki jo tvorijo desničarske stranke s klerikalci, so izbruhnile v raznih mestih, zlasti v Madridu, silne delavske demonstracije. Policija in vojaštvo je nastopilo z vso brutalnostjo, kljub temu pa se demonstra-

cije vršijo dalje. — Hudi nemiri so izbruhnili tudi v Kataloniji, kjer listi napovedujejo odcepitev Katalonije od Španije za slučaj, da bodo vlado prevzeli desničarji. Policija je aretirala mnogo marksistov in zaplenila orožje po trgovinah.

Roosevelt za premirje v industriji

Šesturni delavnik v Zedinjenih državah

Predsednik Roosevelt je v svrhu dogovora za premirje med delavci in podjetniki poslal v San Francisco k predsedniku zveze strokovnih organizacij Greenu delavskega ministra gospo Perkins. Strokovna zveza je sklenila, da zahteva šesturni delavnik pet dni v tednu. Delavci in podjetniki so teoretično soglašali doslej z Rooseveltovimi posredovalnimi predlogi, da se končno reši spor

v tekstilni industriji, toda podjetniki zahtevajo, da delavci priznajo prej status quo, preden se prično pogajanja, dočim zahteva Green, da podjetniki javno izjavijo, da bodo spoštovali sklepe poravnalnega odbora, ki ga določi Roosevelt.

Roosevelt se zavzema za premirje, ker se boji, da bodo na zimo nastale nove velike stavke v gumijevi, avtomobilski in jeklarski industriji.

Čehoslovaška za socialno zavarovanje

Za starostno socialno zavarovanje za starost in onemoglost prispeva čehoslovaška država. V letošnjem drugem četrtletju je prispevala država k invalidnim rentam 10 milijonov 726.238,09 Kč, k starostnim rentam 2.081.794,68 Kč, k vdovskim rentam 1.017.951,99 Kč in k sirotinski renti 973.211,90 Kč.

Praga za nezaposlene

Socialni demokrati so v praškem mestnem svetu predlagali, da mesto Praga plača iz mestnega proračuna stanarino za nezaposlene delavce. Mestni svet je dovolil za te stroške kredit 2 milijonov Kč ali okoli 3.600.000 Din.

Enotna akcija francoskih strokovnih organizacij

Te dni imajo osrednji odbori francoskih strokovnih organizacij posvetovanja glede organizacije skupnih akcij. Sporazum se bo očitno vsaj prvotno nanašal na važnejše splošne akcije.

Nova rumunska vlada

Predsednik nove rumunske vlade je Tatarescu. V novi vladi ni več bivšega zunanjega ministra Titulescuja. Titulescu baže ni zadovoljen z vstopom Rusije v Društvo narodov. Vsekakor pa ga bo vlada poizkušala pridobiti za vstop v vlado. Politika nove vlade ostane ista.

Tudi spomini nam vlivajo poguma

Ob 70 letnici ustanovitve delavske socialistične internacionale

Delavska socialistična internacionala se je ustanovila v dobi najbolj črne reakcije. V Angliji so vladali liberalci, toda delavci po končanem kartistovskem gibanju niso imeli poveličani nikakršnih političnih pravic. V Franciji je Napoleon III., prednik modernega fašizma, utrdil svojo oblast z zvižajo in terorjem potom delavske krvi v junijski bitki. V Prusiji in Avstriji je sledil osvobodilnemu gibanju 1848 absolutizem, ki je komaj še naletel na odpor pri meščanstvu in delavstvu. Na vzhodu pa je ždel kolos caristične Rusije, smrtni sovražnik vsakršnega gibanja za svobodo in emancipacijo množic. In takrat je spomenica pozvala delavce k odločilnemu boju, češ:

»Osvojiti si politično moč je sedaj velika dolžnost delavstva.«

V vladah velesil Evrope je dozovala odločitev, ki je izzvala nemško-francosko vojno. Rusija je v krvi zatrla vsakršno gibanje za svobodo med svojimi podložnimi narodi. »Posezanje te barbarske sile, katere glava je v Petrogradu in katere roke so v vseh evropskih vladah, nalaga delavskemu razredu dolžnost, da odkriva tajnosti diplomacije v mednarodni politiki, nadzira diplomatične akcije svojih vlad, jim, če treba, z vsemi pomočki nasprotuje.« Tako izjavlja spomenica. In I. internacionala je tudi razglasila dolžnost boja »za novo družbo,

ki na znotraj ne pozna nobene druge politike kakor delo, in na zunaj nobene druge kakor mir.«

Sedemdeset let je minilo od ustanovitve prve internacionale. Dvanajst let pozneje je ta podlegla sporu med Marksizmom in Bakuninizmom, ali sporu med znanostjo in delavskim gibanjem in romantiko revolte. Nova

druga internacionala je nastala 1889

nad grobovi, ki jih je zapustila nemško-francoska vojna. Viharji svetovne vojne so internacionalo zopet zrušili. Gibanje se je razcepilo na tri internacionalne skupine. Leta 1923. se je pa zopet posrečilo osnovati »Socialistično delavsko internacionalo«. Sedemdeset let silnih političnih ter gospodarskih in socialnih pretreslajev je bila ta doba. Toda naloge, ki jih je spomenica prve internacionale naložila delavcem vseh dežel, so prav tako resnične danes kakor takrat, nje besede živijo.

Kar je bilo pred sedemdesetimi leti drzno domnevanje — osvojitev politične moči — je danes postalo

najneposrednejša dolžnost socializma.

Kar je bilo 1864 drzno, nepreračunljiva ideja peščice revolucionarjev — kdo bi tajil — je danes na dnevnem redu evropske politike! Že res, v srednji Evropi, v Italiji, v velikih delih vzhodne Evrope je fašizem porušil demokracijo, vzel delavstvu vse pravice. Kdo bi se pa kljub temu drznil trditi, da je z odpravo oblike same odpravljen tudi neumrljiva ideja, ki vstane že jutri, močnejša in samozavestnejša? Tam pa, kjer je ostala demokracija neokrnjena, kjer so delavci, kakor jih je ime-

novala spomenica, »element uspeha, — veliko število«, se morajo braniti, in kjer zmaguje namesto ideje sila, morajo postaviti silo ideje, ki kljub vsem porazom delavsko gibanje zmagovito napreduje. Naj fašizem, ta zadnja opora podirajoče se družbe, z ... ovira razvoj — toda,

dokler kapitalizem obstoja, zbira sam vsak dan v obratih in tovarnah bojivnike za socializem.

ki je z dnevno bedo in pomanjkanjem najbolj nazorno poučuje spoznavati razredna nasprotstva, katera more odpraviti samo socializem. Kapitalizem ustvarja s tem vsak dan svoje nove grobokope.

Ruskega carizma ni več. Toda nevarnejši kot carizem je fašizem, ki kot nad vse mere pretirani nacionalizem neprestano vznemirja Evropo in povečava nevarnost izbruha vojne požara. Zopet se pletejo v tajnih posvetovanjih vlad spletke, ki ustvarjajo nove fronte za novo vojno. Ali ima delavski razred vseh dežel še kakšno večjo nalogo, kakor da »nadzira diplomatske akcije svojih vlad«, tajne vojne priprave razkrinkava ter se bori proti grozeči katastrofi?«

Apel, ki ga je ta spomenica naslovila na delavstvo vseh dežel, je bil

klic k enotnosti.

S tem je dala izraza za neizpolnjeni volji delavstva kakor komunistični manifest. Oni volji, zedinjeni v socialistični delavski internacionali, ki je bila razglašena na ustanovnem kongresu v Hamburgu 1923 in iznova sprejeta v statut.

»Socialistična delavska internacionala poziva vse delavce k združitvi socialističnega gibanja po posebnih deželah in v internacionali. Ta je odločena delati na podlagi svojih sklepov in resolucij z vso svojo močjo za zedinjenje. Poziva socialiste vseh dežel, da podpro njih stremenje s tem, da se dejansko zavzamejo za ustvaritev proletarske enotne fronte proti kapitalizmu in imperializmu, tako v svoji deželi kakor tudi v področju mednarodne razredne organizacije.«

Tudi ta naloga je danes še aktualna, kakor pred sedmimi desetletji. Bolj in bolj spoznavajo delavci vseh dežel resnico, ki je bila na bruselskem kongresu socialistične delavske internacionale izrečena:

»Svet postane svet delavcev le, če bodo delavci edini, da ga osvoje!«

Peščica mož prve delavske internacionale je spoznala potom znanosti in položaja delavskega razreda problem, ki ga more rešiti samo socializem. Znanost, ideja preplavlja danes ves svet in čimbolj se razvija kapitalistični gospodarski sistem, tembolj je vprašanje delavskega razreda aktualno. Ideja socializma zato ne more propasti, pač pa mora izvajati svobodo in socialno pravico.

BOGOSLAV K. JOŠT

V zadnji številki našega lista smo prinesli kratko obvestilo o smrti prvega tajnika Saveza grafičnih radnikov Jugoslavije in predsednika zagrebške Delavske zbornice s. B. K. Jošta.

Vest o njegovi smrti je bolešno odjeknila v vrstah vsega razredno zavednega delavstva Jugoslavije. Smrt s. Jošta pomeni težko izgubo za delavsko gibanje in še prav posebno za organizacijo grafičnega delavstva, na kateri je pokojnik visel z vsem svojim srcem in kateri je posvetil ogromno svojih najboljših duševnih in telesnih sil.

S. Jošt ni bil samo izbran organizator, ampak je bil tudi sicer v vsakem pogledu človek izrednih sposobnosti. Predvsem pa je bil socialist. Po svojem značaju največji dobričina, je igral v gibanju vlogo posredovalca, ki je vedno znova težil k edinstvu delavskega gibanja, k združitvi vseh zatiranih in izkoriščanih, propovedujoč boljšo bodočnost delavskega razreda. V najtežavnejših situacijah je znal uveljavljati svoja bogata življenska izkustva, je znal prepričati in pridobiti slehernega svojega protinika, kajti s. Jošt je bil človek neomajnega zaupanja radi svoje odkritosrčnosti in poštenosti.

Rodil se je v Hrvatskem Zagorju 11. februarja 1882 kot sin revnih staršev, oče mu je bil po narodnosti Ceh, mati pa Slovenka. Že v rani mladosti je okusil vse polno bridkosti in težav, ki jih mora premagati reven človek v boju za svoj obstoj. Izučil se je tiskarstva in jo je kmalu nato mahnil v širni svet, kjer je potujoč iz države v državo po širni evropski celini, izoblikoval svoj značaj in si nabral bogatih izkušenj. Domov se je vrnil dovršen bорец, ki ga je delavsko gibanje na jugu najbolj potrebovalo.

Združitev grafičnega delavstva v eno organizacijo je bilo v dobronameri njegovo delo in zasluga, poleg zasluge, ki si jih je pridobil za to stvar pokojni s. Bukšeg. S. Jošta moremo brez dvoma vzporediti z umrlim s. Bukšegom, i po delih i po značaju i po poštenju.

Srečni grafičarji, ki so v teh letih imeli v svoji sredi s. B. K. Jošta. Zapustil jim je bogato zapuščino, žeteli je le, da jo bodo znali ceniti. S. Jošta, ki je čuval nad pridobitvami grafičnega delavstva, ni več, ni ga več sodruga, ki je z močjo svoje be-

sedne družil, miril in bodril, zato bo dolžnost slehernega, da ga bo tem bolj skušal posnemati in tako nadomestiti nastalo vrzel.

Kakšen ugled je užival v vrstah vsega delavstva, priča dejstvo, da ga je pri zadnjih volitvah v Delavsko zbornico enodušno postavilo za kandidata-nosilca liste razredno zavednega proletarijata v Zagrebu, ki si je priborila ogromno večino.

S. Jošt je bil in ga ni več, ostala pa so njegova dela in svetel spomin nanj.

Slava njegovemu spominu!

Velikanska udeležba na pogrebu s. B. K. Jošta

V četrtek, dne 4. t. m. pop. ob pol 4. uri so s. B. K. Jošta položili na Mirogoju v Zagrebu k večnemu počitku.

Pred mrtvašnico so se zbrale ogromne množice delavstva, najmanj 6000 proletarcev, ki so prihiteli, da ga spremijo na njegovi zadnji poti.

Prostor, kjer je ležal pokojnik, je bil ves zasut z rdečimi rožami, ki so jih delavske organizacije in njegovi prijatelji položili okoli katafalka.

Kot proletarec-svobodomislec je odločil, da se bo njegov pogreb izvršil brez cerkvenih ceremonij. Ko so prinesli krsto iz mrtvašnice, je mešani zbor »Sloga« zapel žalostinko. Sledil je govor mednarodnega sekretarja litografske internacionale, nato govor s. Starka, ki se je poslovil od pokojnika v imenu Saveza grafičarjev, govor sekretarja bratske čehoslovaške organizacije grafičarjev in govor zastopnika delodajalske organizacije, ki se je poslovil od pokojnika kot ostrega protinika, vendar pa človeka odličnih osebnih vrlin.

Ob zvokih godbe se je razvrstil ogromen sprevod po Mirogoju. Ob odprtem grobu je nato spregovorilo še 10 govornikov, predstavnikov različnih delavskih organizacij in institucij, kot poslednji s. B. Krekič kot zastopnik URSSJ, ki je v svojih zaključnih besedah povdaril potrebo edinstva vsega delavskega razreda, nalogo, ki nam jo je zapustil pokojnik kot svoj politični testament.

Pogrebne svečanosti so trajale dveinpol ure. S težkim bolom v srcu so se razhajali pogrebci, ki so pustili enega izmed najboljših iz delavskih vrst v naročju matere zemlje na Mirogoju.

Poljska, črn oblak

ki prinaša zvezo fašistične reakcije

Zgodovina uči, da poljski politiki niso bili prav modri. Žlahta se je vedno prepirala in ponovno zapirala svojo svobodo. Tudi v sedanji situaciji, ko bi bilo treba posvetiti vse moči evropskemu miru in naprednemu razvoju, se Poljska upira vzhodnemu paktu, to je sodelovanju z malo antanto in vzhodom. Splošno je mnenje, da je to politika ... Pilsudskega. Njegova politika išče zveze z Nemčijo in Ogrsko. Prav v tem trenutku pa ponuja tudi Nemčija svoje prijateljstvo Italiji, kar ni brez pomena.

Poljska zahteva, da se Nemčija pridruži vzhodnemu paktu, v varstvo proti Litvi noče prevzeti nobenih obvez, tudi ne mara sovražnosti s podunavskimi državami, niti

brant čehoslovaških mej. Obenem izjavlja, da popolnoma zadoščajo sedanje bilateralne pogodbe med posameznimi državami.

Socialistični »Populaire« (Pariz) pravi, da je temelj sedanje poljske politike pogodba z Nemčijo. Pač pa utegne po obisku Gömbösa v Varšavi preiti Poljska popolnoma v tabor revizionistov.

Politika držav pa, ki so načele reševati srednje in vzhodnoevropsko vprašanje, se bo nadaljevala neglede na Poljsko, ki vrši sedaj namenoma in demonstrativno propagando za Nemčijo. Očividno se pripravlja Poljska tudi za izstop iz Društva narodov.

Stalinski ...

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

S. Pavla Wallischeva v Pragi

Po »Právu Lidu« z dne 26. okt.

Zadnji čas je bivala s. Pavla Wallischeva, vdova po justiciarnem delavskem voditelju s. Kolomanu Wallischu iz Leobna, v Mariboru, kjer si je pri svojih starših, v Pinterju v Studencih zdravila svoje uničene živce. Mirnejši zadnji dnevi so Wallischevo že toliko okrevali, da se je nedavno odpeljala z aeroplanom preko Zagreba in Bratislave na Čehoslovaško. Neumorna delavka našega pokreta ni mogla več držati rok križem in je prepotovala že skoro celo Čehoslovaško ter imela na večih krajih krasno uspeša predavanja.

Minuli ponedeljek je govorila s. Pavla Wallischeva tudi v Pragi na mogočnem shodu delavstva v industrijskem Žižkovu, kjer jo je iskreno pozdravila senatorica s. B. Karpiskova za Osrednji odbor žen in s. Polakova za Zbor zaupnic in za nemške sodruzičice ss. Pavlova in Glasova. Nato je ob grobni tišini večstisočglave množice predavala s. Wallischeva o februarjskih bojih avstrijskih sodrugov, v katerih je tudi sama z neprecenljivo požrtvovalnostjo in junaštvom sodelovala ter stala svojemu junaškemu možu do zadnje minute ob strani. Ob velikanskem ganotju praških sodrugov in sodruzič je slikala Wallischeva zadnje ure pokojnega moža pred sodiščem v Leobnu, ki ga je obsodilo za njegovo junaško žrtev za delavskih razred v smrt na vešalih.

Malo je bilo v dvorani oči, v katerih ne bi bile zablesteli solze sočustvovanja s tragičnim koncem tega velikega delavskega voditelja. Wallischeva je končno izjavila, da vse to, kar je preživela, vse to grozno trpljenje sedaj lahko prenaša in doživlja novo radost k življenju, ko vidi to sočustvovanje sodrugov in sodruzič na cellem svetu. Po želji svojega pokojnega moža hoče ostati korajžna in delati, da bi še dočkala končno zmago proletarijata.

Wallischeva bo nadaljevala s svojimi predavanji po drugih večjih krajih Čehoslovaške, vabljen pa je že tudi v Pariz, London in celo v Ameriko. Piše tudi knjigo spominov, ki bo menda izšla najprej v Parizu. Češka javnost sprejema Wallischevo povsod z največjimi simpatijami in tudi oblasti ji gredo v vsem na roko, kolikor je to sploh potrebno za skromno sodruzičo.

Doma in po svetu

Zopet smrtna nesreča v rudniku. V rudniku Klenovniku pri Požarevcu se je dne 3. oktobra t. l. zgodila rudniška nesreča, ki je terjala dve smrtni žrtvi. V nekem rovu se je zrušilo oporno tramovje, radi česar se je zasul del rova. Izpod ruševin so rudarji z velikim naporom potegnili dva mrtva tovariša, tretji pa je zadobil težje poškodbe. Preiskavo, kdo je zakrivil nesrečo, vrši posebna komisija.

Dr. Mihael Skubl, policijski predsednik na Dunaju. Dr. Skubl je bil zadnja leta vojne policijski uradnik (svetnik) v Ljubljani. Ob prevratu je pobegnil v Avstrijo. Skubl je bil v Ljubljani osovražen, ker je jemal paragrafe po pikah.

Strahovite obsodbe v Bolgariji. Pravijo, da so obsodili komunistične zarotnike. V Plovdivu je vojaško sodišče obsodilo 9 obtožencev na smrt, 36 na 5 do 12 in pol let ječe, 41 obtožencev je bilo oproščenih. Tudi okrožno sodišče v Slivnu je obsodilo 22 obtožencev-komunistov na 3 do 22 let ječe.

Diktatura na Estonskem. Estonski državni predsednik Paets je razpustil parlament, ki mu je že 1. maja potekla poslovna doba. Dva poslanca sta očitala nedemokratičnost

Tone Maček:

106

Slučaj Kumberger

»Zdaj pa na delo!« je poveljeval Čepřlinov Miha. »Midva z Janezom bova zlagala, ti Cene in Žagar nama bosta pa podajala.

Vozača sta se oprijela drugih gar, ki sta si jih izposodila pri sosedih in sta tekla z njimi po novo nalozbo, ostali štirje so pa porinili polne gare na izkop, prav do sredine, kakor daleč so segale tračnice. Miha in Janez sta se postavila k pročelni steni in sta jemala ostalima dvema iz rok velike kose laporja in sta ga zlagala v obliki široke škarpe navzgor ob steni. V ozadju sta zapahnila praznino z drobižem, ki sta jima ga tovariša podajala v kadunjah.

Komaj, komaj so izpraznili gare, potem pa so planili vsi štirje proti rovu, kjer so globoko srknili vase smrdečega po trohnobi, suhega in s prahom nasičenega zraka, ki pa se

jim je zdel v primeri z onim na izkopu, kakor studenčnica. Svetilke so pustili kar v rovu.

»To pa res niso mačje solze.«

»V tej peči bi se dala še jajca speči, če bi jih imeli seboj.«

»Le čakaj, mogoče boš še ...«

Medtem sta vozača izpraznila ilovico ob steno pred izkopom in sta pripeljala še naslednje gare kame-nja.

»Sedaj bosta šla pa vidva, Cene in Žagar k steni, in vama bova midva podajala. Se moramo menjati. Najgloblje v izkopu je tudi najhujša vročina. Prihodnjič bosta pa še vozača šla v izkop in bosta dva izmed nas šla z garami.«

Mogoče nam bodo za to »zecanje« kaj več plačali. Spodobilo bi se.«

»Ja figo. Saj veš kako so uvidevni. Če nočeš, pa pusti. Lahko druge dobimo.«

»Pač res. Za eno krono gre človek tudi v pekel, če ga mori glad.«

Menjali so se in se zopet popri-

jeli dela. Mišice so se sprožile, čutila so se napela v krčevit odpor, ustnice so se stisnile in njih volja je zapovedovala omahljivim telesom.

Delali so ko živina, njih udje so se gibali v taktu kakor kolesje ure. Onadva pri steni sta se ogrnila z namočenimi ponjavami, podajajoča sta se branila strupenega dima z mokrimi robci, ki sta si jih privezala preko ust in nosa. Za deset minut so morali zbežati.

Prišel je paznik in jih je vzpodbujal:

»Fantje le s korajžo! Čimbolj boste pridni, tem prej bode te rešeni te luknje.«

»Da nas boste potem čim prej lahko vtaknili v drugo tako luknjo.«

»Če bo potrebno, gotovo. Tu se ne da nič pomagati.«

»Pa zakaj vedno naša tovaršija?«

»Ne bojte se, tudi druge dobe svoj del. Eni v krušni peči, drugi v ledenici, tretji v greznici. Ne prvo, ne drugo, ne tretje ni prijetno.«

»Če bi uprava pri tem vsaj kazala trohico uvidevnosti,« se je razvnel Čepřlinov. »Na takemle kraju bi nam pa že lahko primaknila pri metru par grošev, da bi se mogli vsaj zavedati, da se ne mučimo za- stonj.«

»To ne gre. Kam pa misliš. Na takihle izkopih dela uprava z izgubo.«

»Zato pa dela na drugih s petstodstotnim dobičkom.«

»Že načeloma se to ne more dovoliti. Kaj pa misliš, kako bi vplivalo na ostale tovaršije, če bi se zvedelo, da se nekje v našem rudniku plačuje za zecanje tako visoko.«

»Stara stvar. Načela se uveljavljajo samo v škodo rudarjem, nikdar v njihovo korist. Načelo naj bi veljalo samo za dati, nikdar za vzeti. Neomajeno stoji samo načelo, da morajo družabniki premogokopne družbe prejeti vsakoletno toliko odstotne dividende, čeprav pri tem polovica rudarjev pogine.«

režima in to je bil direktni povod. Sedaj bosta vladala predsednik in vlada brez parlamenta, češ, da ne moreta vladati s parlamentom. — Narod pač zahteva svobodo in socialne pravice, ker režim tega ne mara, »ne more delati s parlamentom«, pa razglasi — diktaturo.

Nadaljnja pogajanja o vzhodnem paktu. Francoska vlada je sklenila, da naj zunanji minister Barthou nadaljuje pogajanja za vzhodni pakt. Predvsem gre za pogajanja z Nemčijo in Poljsko, ker odgovora obeh vlad nista odklanjajoča, marveč zahtevata le gotova jamstva. Zaključenje francosko-ruskega pakta bo dotlej počivalo.

Ljubljana

S seje občinskega sveta

Ljubljanski občinski svet je imel v torek, dne 2. t. m., svojo sejo, na kateri se je razpravljalo o naslednjih važnejših zadevah.

Odstranitev municijjskih skladišč.

Municipijska skladišča na ljubljanskem polju se nevarna za mesto. Med vojno je nastala delna eksplozija, ki je tudi v mestu napravila veliko škodo. Vsi napori doslej, da se odstrani, pa so bili zaman. — Končno je občina kupila primernejši prostor. Zgraditi mora stavbe, ceste itd. Vse to bo veljalo občino okoli 2.500.000 Din. Vojaški erar pa prepusti sedanja skladišča in svet občini v vrednosti okoli en milijon dinarjev. Občinski svet je predlog soglasno sprejel.

Novi tramvajski vozovi.

Mestna občina kupi v Opatiji 20 rabljenih osebnih in tovornih tramvajskih voz, ker maloželjska družba nima denarja. Vozovi so en meter daljši kakor stari vozovi in bodo porabni vsaj 15 let.

Okrevališče za mestne delavce.

Mestna zavarovalnica je sklenila osnovati v Srednji vasi nad Škofjo Loko okrevališče za mestne delavce in pri Otočah na Gorenjskem počitniško kolonijo. Mestni svet je oha načrta potrdil.

Občina kupi električno omrežje v Šiški

Električno zadrugo v Šiški prevzame mestna občina s 1. januarjem 1936 ter plača odškodnino za omrežje Din 1.350.000.

Šentpeterska vojašnica

To staro podrtijo bi rada kupila državna bolnica in jo preuredila v bolnico. Predvsem želi, da se odstopi oni del, v katerem je vojaški dom. Državna bolnica ima res premalo prostorov. Toda to nezdravo poslojje ne more ustrezati. Zgraditi je treba novo veliko bolnico, ker je sedanja sploh pretesna. Občina bi z odstopom vojašnice trpela škodo. Zato načelno odklanja odstop vojašnice bolnici brez pridržka, da bi v nujnem slučaju uvedbe medicinske fakultete na vseučilišču, odstopila prostore za upravo bolnice.

Skrbi okoliških občin mest. Velik posestnik hodi v žametni in svileni obleki, siromašni kmetič pa v rašastih ali celo raztrganih oblekah, ker si ne more ničesar nabaviti. Isto velja tudi za majhne in velike občine. Smešno in bedasto je, če se okoliške občine branijo inkorporacije velikim mestom. Smešno je, če kdo trdi, da je v Mostah pri Ljubljani 7000 oseb proti in le 400 za inkorporacijo v Ljubljani iz prepričanja, to je iz spoznanja. Tako mnenje je mogoče le, če občani niso poučeni o stvari in se izrekajo za tako neumnost le z ozirom na »firerje« v škodo občanov. Županov ne bo več, to je res; kaj naj to škoduje?

Maribor

Predobjava. Pevski zbor pekov priredi pod pokroviteljstvom Zveze živilskih delavcev Jugoslavije ob sodelovanju tamburaških odsekov iz Maribora, Zagreba, Celja in pevskega društva Jednakost iz Zagreba v soboto, dne 13. oktobra 1934 v unijonski dvorani veliki delavski družabni večer. Začetek ob 20. uri. Vstopnina Din 5.—. Delavci, nameščenci in vsi prijatelji delavskega gibanja prisrčno vabljeni.

10% odtegljaj železničarjem pred sodiščem. Razven razlik iz leta 1923/24 imajo prejeti železničarji od železnice uprave še tudi odtegljaje 5% in 10%, katere jim je začela železniška uprava odtegovati z oktobrom 1931 in aprilom 1932. Pokojni sodrug — železničar Jernejčič je že pred meseci vložil pri sreskem sodišču v Ljubljani tožbo na vrnitev teh odtegljajev proti železniški upravi in se je vršila pretekli teden o tej tožbi razprava. Razprava je bila sklenjena in bo sodnik izdal pismeno sodbo. Ko bo izšla sodba, bomo poročali, kako je tožba izpadla. Obširnejše poročila o tej železničarski zahtevi zadnji »Ujedinjeni železničar« z dne 1. oktobra t. l. Priporočamo železničarjem, da si naroče ta list, ki stalno obvešča o železničarskih zadevah.

Kmetijska razstava, ki je bila v četrtek zaključena, je bila nazorna revija vsega, kar premore mariborska okolica in pa vzorni podjetnosti in pridnosti naših kmetovalcev in industrije, ki izdeluje pripomočke za smoteno poljedelstvo. Najobširnejši in najlepši del razstave je bil brezdvomno sadni del. Tu je bilo v več tisoč zabojčih okusno izloženo najlepše sadje, ki ga država sploh premore. Krasna jabolka, kakor: kanadke, štajerski mošančki, ananas, porenški krivopcelji, pepingi, šampanjske ke-nete, zlate parmene, belefleur, bobovec in mnogo drugih vrst, so vabile pogled in okus. Razstave so predvsem sadjarske in vrtnarske podružnice iz sv. Petra, Slovenske Bistrice, Ruš, Fram, sv. Lovrenca na Pohorju, iz Slovenskih gor, kakor tudi banovinska sadjarska in vinarska šola. Merodajni činitelji bi se morali zavedati, da vse to sadno bogastvo ne sme neizkoriščeno propadati, da rabi neoviranega izvoza. Monopol se v tem oziru ni izkazal. Z našim sadjem se lahko predstavimo vsemu svetu. Lepa je bila tudi vrtnarska razstava, predvsem vrtnarjev Požarja in Jemca, nadalje perutinarska razstava s krasnimi eksemplari štajerskih kokoši. V vinski razstavi je bila tudi pokuševalnica prvostinskih štajerskih vin. Dalje čebelarstva razstava, razstava lesne industrije, razstava ruske tovarne umetnih gnojil in razni kmetijski stroji. Prirediteljem razstave gre vse priznanje. Želimo jim od nje čimveč koristi.

Prva redna seja mestnega sveta mariborske občine se bo vršila v torek, dne 9. oktobra t. l. ob 18. uri v mestni posvetovalnici.

Mestno poglavarstvo je v mesecu septembru izdalo devet novih obrtnih pravic, devet obrtnih pravic pa je bilo črtanih.

Delavsko pevsko društvo »Frohsinn« priredi v nedeljo, dne 7. oktobra t. l. izlet v gostilno Krajnc (Stamečka) v Radvanje. Člani in prijatelji društva dobrodošli. V slučaju slabega vremena se vrši izlet prihodnjo nedeljo.

Mariborsko gledališče. Sobota, 6. t. m. ob 20. uri »Hamlet«. Red C. — Nedelja, 7. t. m. ob 20. uri »Hlapci«.

Radijsko napravo za napovedi in prenašanje posameznih točk na l. delavskem kulturnem dnevu, ki se je vršil minulo nedeljo, je montirala tvrdka »Radio Maribor«.

Hotel »Novi svet«. Te dni je otvoril g. Povodnik novo renovirani hotel »Novi svet« v Jurčičevi ulici (preje Restavracija Stara pivovarna). Novi lastnik je kupil poslopje od dosedanjega lastnika ter lokale temeljito preuredil. Gospod Povodnik je priznan strokovnjak v gostilniški stroki, kar je najboljša jamstvo za prvovrstno postrežbo gostov.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Specialist za notranje bolezni Dr. Stane Lutman ordinira v Trubarjevi ulici 5 (kjer je poprej ordiniral doc. dr. Matko) od 13. do 15. ure
Röntgen - Pneumathorase.

Trbovlje

Ne morejo dati miru. V »Pohodu« z dne 8. in 22. sept. t. l. prodaja nek dopisnik svoje neslanosti v obliki reportaže neklih izprehodov in se zaganja v vse, kar ne trobi v njegov rog. Nam se čudno zdi, da list »Pohod«, razliva gnojnico po delavcih in jih sumniči protidržavnosti. Gospod dopisnik, kdor seje veter, žanje vihar! — Pustite delavstvo in njegove domove tako, kot pusti delavstvo Vas in Vaše domove. Če pa hočete doseči mirno sožitje, si obvežite Vašo glavo z mrzlimi obkladki, da Vas mine vročica, ker je sicer nevarno, da Vas po enem takim izprehodu odnese burja. — Mi principijelno ne bomo odgovarjali na vaše izprehode, ker imamo več resnejšega dela, kot pa mlatiti prazno slamo.

Kdor uporablja Henko pere lažje in ceneje!

Henko odloči vso umazanino in odstrani madeže. S pranjem boste prej gotovi, če se poslužite prednosti, ki Vam jih nudi Henko.

Henko za pranje in čiščenje

Celje

Pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe pri Westenu so odložena do vrnitve g. Westna iz inozemstva. Toliko v pojasnilo vsem, ki se za stvar interesirajo.

Cinkarna namerava izvesti večjo redukcijo delavcev. Podrobnosti nam še niso znane. Bliža se zima in brezposelnost zopet z vso vehemenco narašča. Kaj je bilo letos storjenega, da se usoda prizadetih olajša? Na to vprašanje bo treba odgovoriti, ker se bo sicer vedno ponavljalo in vedno v trši obliki!

Predavanje o fašizmu prireja podružnica Svobode v Celju za soboto, 6. okt. ob

20. (8.) uri v dvorani Javne kuhinje v Delavski zbornici. Predaval bo naš stari znanec prof. Teplý iz Maribora. Predavateljevo ime nam jamči, da bo to interesantno temo sijajno razložil ter osvetlil pojav, ki je mnogim polkulturnim ljudem zmešal glave. Predavanja naj se udeleže vsi, ki se zanimajo za javna vprašanja človeške družbe, zlasti delavski zaupniki ne smejo manjkati.

Prvo predavanje v Štorah v letošnji sezoni se je vršilo preteklo soboto in je pokazalo, da se tudi delavstvo v Štorah živo zanima za razmere v širnem svetu. S. Svetek iz Celja je v poljudnih besedah opisal življenje in razmere na Japonskem. Slike, ki spremljajo to interesantno predavanje, so očarljive. Poset je bil nenavadno velik.

Guštanj

Vzroki odpovedi kolektivne pogodbe. Že zadnjič smo deloma orisali bedo in pomanjkanje tukajšnjih kovinarjev. To pot naj navedemo še nekaj dejstev, ki so privedle delavstvo do enodušnosti za odpoved kolektivne pogodbe, ki ni odgovarjala več časovnim potrebam. Že od leta 1925, ko je podjetje prvič prišlo z redukcijo mezd, je pričelo delavstvo gmotno in fizično propadati. Dolgovi so rasli v trgovinah in če ravno se je takrat še s polno paro obratovalo, je bilo delavstvo prisiljeno zateči se v prostem času k poljedelstvu. Podjetje je pričelo deliti svojo nerabno zemljo, namesto poštnih mezd. In tako je šlo od leta do leta dalje. Delavstvo je mislilo, da mu teh nizkih mezd ne bodo več zniževali, zato se ni pripravilo na obrambo potom svoje organizacije. A že leta 1931 je moralo spoznati, da se podjetje ne ozira niti na najhujšo bedo med delavstvom, kadar išče večjega dobička. Samo pri akordu je bilo delavstvo oškodovano za 15%. Dasi je delavstvo znalo, da se s tako nizko mezdo ne da izhajati, je moralo ta diktat sprejeti, ker ni bilo pripravljeno na obrambo. Dolgovi so rasli in leta 1932 so trgovci ukiniteli kredite. — Že leto poprej se je pričelo s skrajšanim obratovanjem, vsled česar je ostal samo pri treh trgovcih znesek Din 250.000 neporavnanih. Akordni pogoji so bili takšni, da se niti gospodje sami niso več spoznali pri računih. Po večini delavci niso dosegli niti temeljne mezd, ali pa kvečjemu 4 do 5% več. Umevno je, da je tako postopanje vzbujalo med delavstvom ogorčenje. Intervencije zaupnikov niso rodile uspeha. Podjetje se je izgovarjalo na vse mogoče načine. Na najhujši odpor pa so naleteli zaupniki, kadar so zahtevali, da se zopet stavi v obrat Martinova peč, da bi s tem dobilo zaslužka več delavcev oziroma polno zaposlitev. O vsem tem noče ravnateljstvo nič slišati, pač pa trdi, da bi najraje ustavilo tudi toplanske peči in bi jeklo naročilo raje iz inozemstva. Ker je to baje v interesu družbe, so ustavili Martinovo peč, kakor tudi peč za lito jeklo. Ako ustavijo še toplanske peči, potem bo ostal od svetovno znane livarne jekla le še naslov. Za tem načrtom tičijo najbrž inozemske jeklarne; naše brezposelno delavstvo pa naj gladije in mirno gleda, kako se uvažajo v državo produkti, ki smo jih že sami izdelovali. Ali je to v interesu države? Kje je nadzorna oblast, da tega ne vidi! Posledice te spekulacije so skrajšanje delovnih dni in pa brezplačni dopusti. Samo v par letih je delavstvo zgubilo radi znižanih mezd in skrajšanega delovnega časa nad 2 mil. 500 tisoč Din. Gmotno stanje delavstva je obupno in to tik pred zimo. Ljubzenive izjave, češ, da je podjetje očetovsko skrbelo za svoje delavce, ne morejo spreminiti tega dejstva. — Radi odpovedi kolektivne pogodbe skuša nekdo oblast prepričati, da je odpoved pogodbe delo glavnega zaupnika, ki je baje to napravil kar na lastno pest in celo hujškal delavstvo v štrajk. Vsej poštini javnosti bodi povedano, da je taka trditve podlost brez primere; ker odpoved kolektivne pogodbe ni zadeva posameznega zaupnika, temveč se to tiče vsega zaposlenega delavstva, ki je dne 8. in 9. septembra na posebnih zborovanjih, katerih se je udeležilo 90 odstotkov delavstva, o tem razpravljalo in zavzelo svoje stališče. Pravi krivci vsega tega zla so tisti, ki so povzročili toliko bede, katera tira delavstvo v obup. Tukajšnje delavstvo daje v zakup svojo delovno moč tujcem, zato mu pač nikdo ne sme oporekati, da bi se ne smelo boriti za izboljšanje svojega materialnega položaja. Delavstvo apelira tudi na prizadete uradnike, da ga v tem upravičnem boju podprejo, ker velja za vse pregovor, ki pravi: »Danes meni, jutri tebi«, da se ne bo ponovilo kakor svoj čas, ko so

se posamezniki norčevali iz delavskih zahtev. Na podle ovaduhe pa se še povrnemo. Kovinar.

Kranj

S. Greščič umrl. V nedeljo, dne 30. septembra smo izročili materi zemlji s. Greščiča Antona s Klanca. Pokojni sodrug se je ponesrečil pri padcu z drevesa in dobil težke poškodbe na glavi, katerim je po večdnevni mukah podlegel. Vedno in povsod se je zavedal, da je delavec, bil pa je tudi velik borec za delavske pravice. Bil je večletni predsednik usnjarske organizacije in delavski zaupnik v Pollakovi tovarni, kjer se je vztrajno boril za izboljšanje delavskega položaja. Ko pa se je pojavila v tovarni krščansko-socialna organizacija, katera, smemo reči, da je imela za cilj samo razbiti enotnost delavstva, pa je bil on prvi, ki je postal žrtev in je bil odpuščen iz službe. Najboljše se ga bodo spominjali starejši Pollakovi delavci v Kranju, ker takrat, ko je bil še on zaposlen v tovarni, je bil kruh, katerega so služili, boljši in obilnejši. Zato so mu delavci na zadnji poti izkazali čast. Pokojni sodrug in njegovo neustrašeno materialno in duševno delo za doseg delavskih pravic, nam bo ostalo v trajnem spominu. — Preostali pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Stavka v tovarni »Ika« traja dalje. Med delavkami in podjetjem v tovarni »Ika« še ni prišlo do nobenega sporazuma, ker podjetje odklanja vsaka pogajanja glede kolektivne pogodbe. Delavke so razen par šivilj, ki še delajo v podjetju, odločene vztrajati do konca. Podjetje grozi vsem z odpustom, da jih tako ustraši.

Delavska kulturna zveza »Svobode« bo priredila dne 7. oktobra ob 20. uri v novi društveni dvorani restavracije »Semen« pevski koncert. Na koncertu sodeluje pevski zbor javniške »Svobode«. Delavci, udeležite se koncerta polnoštevilno, slišali boste najboljši pevski zbor Gorenjske. Po koncertu, ki je obenem združen tudi z otvoritvijo nove društvene dvorane in letošnje sezone, se vrši družabni večer.

Jesenice

Kino »Radio« na Jesenicah predvaja v soboto in nedeljo, dne 6. in 7. oktobra ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) zvočni vefilms »Hayajiska roža« z Martho Eggerth in Svetislavom Petrovičem v glavnih vlogah. Dodatki običajni. Sledi: »Simfonija ljubezni« z R. Tauberjem.

„Prijatelj Prirode“

Trbovlje. Odkar je delovanje društva »Prijatelj Prirode« zopet dovoljeno, se je delovanje v društvu lepo oživelo. Tako je priredilo društvo 2. septembra skupni izlet na Ojstrež (Zasavje) s sodrugi iz Hrastnika in Zagreba. Kljub slabemu vremenu se je izlet vršil. Dne 16. septembra so se člani udeležili skupnega izleta »Počit. doma« in »Svobode« na Mrzlico. Tudi to pot je bilo več članov in članic zagrebške podružnice navzočih. Za 29. sept. se je zbralo 20 sodrugov in sodružic, ki so se z avtobusom peljali v Zagreb, da so prisostvovali proslavi tamošnje podružnice pod Sljemenu. Zagrebška podružnica je proslavila v nedeljo, dne 30. sept. 10 letnico obstoja podružnice. Naši člani, med katerimi jih je bilo 9 iz Hrastnika, so bili prisrčno sprejeti in je društvo tudi preskrbelo brezplačno stanovanje. Tudi slovo je bilo res sodružno in pristrčno. Proslava, spojena z izletom, je bila na višku. — Za nedeljo, 7. okt. je napovedan izlet na Lisco. Izleta se udeležijo tudi člani iz Zagreba in Hrastnika. Odhod s prvim jutranjim vlakom. Na svidenje v prosti naravi!

Starogorski:

Nekaj beležk iz velikega dneva v Mariboru

Bodočnost naša bodi volja, — duhov, ki združeni so z nami, Zatorej, kdor še drema, spi, odprti oči zdaj in se zdravi! To delavstva je čvrsti poziv. Le naprej, brez bojazni, naj izgine duha noč, »ali... Sedaj pa že ne gre brez besede ali... Prvi kulturni dan je to? Prvi?...

Kratko je bilo obvestilo, ki so ga prinesli delavski časopisi: »Prvi delavski kulturni dan v Mariboru.« Nogometna tekma, pevski zbori, kolesarji, Prijatelji prirode, godba itd. In to bo 30. septembra 1934. Priredbe mariborska delavska kulturna in sportska društva pod pokroviteljstvom Strokovne komisije.

Podobnih obvestil je pač navadno več tekom meseca, kaj bi to. Pač nekaj prire- jajo, kakor povsod, kjer smo MI.

Ali... Sedaj pa že ne gre brez besede ali... Prvi kulturni dan je to? Prvi?...

In spogledalo se je delavstvo v vseh tovarnah, v vseh krajih in ponavljalo: »Prvi kulturni dan?« Pomislil je vsak in hitro izračunal, kedaj je to, kje je to in koliko bi stalo.

»Se mi pojdimi,« se je slišalo vse- povsod.

In brez poziva in parole, je spontano planilo v vseh in vzkrinkilo silno in mo- gočno, kakor krikne prebujeni velikan:

»Na prvi delavski kulturni dan v Ma- riboru gremo tudi MI. Z vlakom, z avto- busi, s kolesi, peš, kakorkoli, samo da bo- mo tam.«

In zgodilo se je...

Megla, redka sicer, kakor pajčolan de- vice, je ležala zjutraj, ko sem tudi jaz z drugimi sedel na avtobus in je zabrnel mo- tor. Po cesti je šlo v svečanem tempu, be- žalo mimo kostanjev, hiš, travnikov, goz- dov, Kamniške planine, Triglav tam od da- leč nekje, Stol s Karavank nas je gledal zvedavo, Črni graben nas je opominjal ro- kovnjačev in mogočne smreke na konjiškem gorovju so bile kakor špalir, mimo kate- ga je sopihal avtobus ves segret in trmo- glavno silil naprej, češ: vseeno, četudi si strmi dolgi klanec, zmorem te, zakaj ve- sele ljudi nosim.

Tam v Celju smo se oddahnili. Naša »Zarja« je zaigrala »Prihod gladijatorjev« za poskušnjo, če se niso instrumenti pre- več nasrkali cestnega prahu. Celjani pa so rekli: »Naši fantje so se ravnokar odpe- ljali z dvema avtobusoma. Mogoče jih do- hitite.«

»In dohiteli smo jih; sicer šele v Mari- boru, vseeno, dohiteli smo jih. Dohiteli so nas trije avtobusi krepkih Gorenjcev iz Kranja, skočili naprej, češ, mlajši smo in mladina spada naprej in njihove rdeče za- stave so nas vabile, naj pokažemo, da smo jim kos. Sicer šele v Mariboru, dve uri po- zneje, ali vseeno kos.

Ko sem gledal sprejem prihajajočih pred Delavsko zbornico v Mariboru, mi je bilo, kakor bi ponos kipel v meni in kli- cal vsemu svetu:

»Odprti oči zdaj, kdor še spi, bodočnost naša se pojavlja. Gorje mu, kdor se obotavlja, pregažen bode prek noči.«

Prišla je skupina ptujskih sodrugov s kolesi, slikovita in mladostna, da sem ne- hote kričal: Družnost, sodrugi kolesarji! S brzino koles prihaja naš dan, dan pri- jazni, ko svobode vstaja moč... Za njimi Celjani in sodrugi z Ljubecne in sledili so

jim avtomobili sodrugov in sodružic iz Kra- nja. Za njimi pa, četudi precej pozno, ljub- ljanski sodrugi z godbo »Zarja«.

Mesto se je kopalo v zlatih sončnih žarkih, Pohorje je pozdravljalo s temno- zeleno barvo, nebo je bilo sinje in široko, na ulici pred Delavsko zbornico pa morje ljudstva. Vmes pa, kakor otok v belih ob- lekah, godbeniki godbe »Glasbenega dru- štva železniških delavcev«. Instrumen- ti so zablesteli, se dotaknili ust in akordi pozdrava so zatrepetali v zraku in se do- tikali ušes prijazno, veselo, svečano, kakor da si prijatelji stiskajo roke v pozdrav. — Skupni zbor delavskih pevcev pa je zapel v mogočnem zboru pozdrav, a celjski zbor »Svobodašev« je odgovoril. Prišli so še so- drugi iz Slovenske Bistrice in iz Črne, isto- tako z avtomobili. Bilo mi je, ko sem gle- dal vse te prihajajoče avtomobile in vse te sodružice in sodrugi, stopajoče iz njih in vse tiste, ki so jih sprejemali in čakali, ka- kor da je vse to mogočna pesem delav- skega razreda, proslavljajočega solidarnost in zavedajočega se celote in nje moči, ki kliče:

Proletarci vsi na dan, vstajenja že se bliža čas, strah vsak nam je neznan,

(Dalje prihodnjič.)

Dr. Avg. Reisman:

(Iz avstrijske dobe)

Sodnik

Ko je Avstrija leta 1878 okupirala Bos- no in Hercegovino, je nastavila tam za uradnike in sodnike vse mogoče narodnosti. Prišli so tja Madžari, Čehi, Poljaki, Rusi- ni, Slovenci in Nemci.

Do leta 1908 je bilo tam združeno sod- stvo in uprava v enem uradu, kateremu je načeloval okrajni glavar, tako da so bili sodniki podrejeni šefu političnega urada.

O priliki zadnjega pravnškega kongre- sa so mi pripovedovali pravniki iz Bosne o zanimivem sodniku iz teh avstrijskih ča- sov v Bosni.

I.

»Samo enkrat sem sodil proti svojemu pre- pričanju.«

V manjšem mestu Bosne je služboval sodnik Glušić, po narodnosti Rusin. Bil je izredno resen, stvaren in pošten mož. Ko je odšel v pokoj in so slavili njegovo odhod- nico, so tovariši spraševali tega odličnega pravnika, če je kdaj sodil proti svojem pre- pričanju. Redkobeseden mož-starček sicer tako ledenohladien in miren, se je vidno raz- buril in pravil z neobičajno ostrim glasom:

»Da, enkrat sem pa res sodil proti svo- jemu notranjemu prepričanju. Okrajni gla- var mi je poslal aretiranege cigana s pisme- nim naročilom, da moram cigana strogo kaznovati. Zaslišal sem cigana in priče in sem cigana oprostil, čeprav sem vedel, da je kriv.«

Torej: Rajše je napravil proti prepriča- nju izjemo enkrat v življenju, kot bi se pu- stil vplivati v sodstvu.

II.

»Gospod referent, po katerem zakonu?«

In še eno so mi povedali iz življenja te- ga sodnika.

Ko je prišel v starejših letih k vrhov- nemu sodišču v Sarajevo, pri katerem je sklepalo in razsojalo več sodnikov skupaj, je naš Rusin Glušić običajno molče poslušal. Le redko se je oglašil k besedi, a takrat je njegovo mnenje običajno zaleglo.

Nekoč so reševali pritožbo državljana, kateremu se je zgodila krivica z neko na- redbo ministra. Že leto poprej so enkrat sodniki ugodili taki pritožbi, češ, da je bila uredba nasprotna zakonu. Čez leto dni pa je poročal drug sodnik, ki se je hotel priku- piti ministru, in je zato predlagal, da se pri- tožba zavrne. Tudi drugi sodniki so lepo prikimali sodniku-poročevalcu, ki ni imel hrbtenice.

Rusin Glušić pa je molčal in srepo gle- dal tovarišem v oči. Ko so ga končno po- zvali, je še malo molčal in nato s po- vzdignjenim glasom vprašal:

»Po katerem zakonu hočete zavreči pri- tožbo?« In sodniki-tovariši so gledali v tla, in povsili glave. Pritožbi državljana je bilo ugodeno, protizakonita naredba ministra od Vrhovnega sodišča pa razveljavljena.

Pristopajte k zadrugi

„Delavski dom“

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din. Vsak de- lavca, delavka naj sma- tra za svojo dolžnost da bo član te delavske zadruge.

Kupujte svoje po- trebščine pri naših inserentih.

Zahvala

Ob smrti naše nepozabne matere, gospe

Helene Zugwitzeve

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so ji po- magali v težki bolezni, ki so nas tolažili ob težki izgubi, ki so ji darovali lepo cvetje in vence za zadnjo pot in ki so jo na tej poti v tako velikem številu spremlili.

Posebej se zahvaljujemo podružnicama SMRJ na Jesenicah in Javorniku za sprem- stvo s praporoma in za vence, godbi SMRJ za turobno sviranje, pevskima od- sekoma DKD Enakost z Jesenic in DKZ Svobode z Javornika za petje na domu in ob grobu, ss. Brezarjevi in Žužkovi za žal- na govora, vodilnim sodrugom in sodruži- cam za ureditev vseh stvari ter organiza- cijo pogreba ter sploh vsem, ki so kakor- koli pripomogli k lepši zadnji poti.

Vsem še enkrat — hvala!

Družina Zugwitzeva

Jesenice, dne 2. oktobra 1934.

ZVEZNA ORGANIZACIJA SAVEZA GRAFIČKIH RADNIKA JUGOSLA- VIJE V LJUBLJANI

sporoča vsemu članstvu in vsem, ki so ga po- znali, da je v ponedeljek 1. oktobra t. l. preminul naš zaslužni član in voditelj grafičnega delavstva

Bogoslav K. Jošt

I. tajnik SGRJ.

Z njegovo smrtjo je utrpelo grafično delav- stvo težko izgubo. Ohranilo ga bo v lepem in trajnem spominu, saj bo v delih svojih živel večno.

V LJUBLJANI, dne 2. oktobra 1934.

Glavni odbor.

CENE GOVORE!

**Zimski plašči za dame že od Din 240°-
Obleke za moške . . . že od Din 170°-
Obleke za fante . . . že od Din 60°-
Nepremočljivi Hubertusi
za dame in moške . . . Din 320°-
Nepremočljivi Hubertusi
za fante Din 260°-
Nepremočljivi Hubertusi
za otroke Din 160°-**

Dosežen je naš cilj — Oblekli smo vse ljudi dobro in poceni!

Prepričajte se o vsem brez- obvezno v naših prodajalnah

TIVAR-OBLEKE